

Karboğazı Baskını

Atatürk Ansiklopedisi sitesinden

Milli Mücadelenin Güney Cephesi'nde elde edilen askerî başarılarından biri de 28 Mayıs 1920 tarihinde gerçekleşen "Karboğazı Baskını"dır. Fransız işgal ordusunun Pozantı'da bulunan takviyeli bir taburu, millî kuvvetler tarafından kuşatılarak esir edilmiştir. Çukurova'da Fransızların askeri direncinin kırılarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile anlaşma koşulları arayışına girmesinde etkenlerden biri olmuştur.

Mondros Mütarekesi hükümlerine aykırı olarak İskenderun'u ardından Adana ve Mersin'i işgal eden İtilaf orduları, Osmanlı yönetiminin siyaset zafiyeti nedeniyle, işgal sahasını istedikleri gibi genişletmişlerdir. Pozantı, Anadolu yaylasından, Gülek boğazına inen yolun ve Toros tünellerinin ortasında stratejik öneme sahip bir mevkidir. Mondros Mütarekesi'nin 10. maddesine göre; Toros Tünellerinin müttefikler tarafından işgal edileceği hükmü yer almakla birlikte, Pozantı'nın işgal edilmesi hakkında bir şart söz konusu değildir. Bahsi geçen dönemde Toros Tünelleri, Hacıkırı'nda başlayıp, Beledik'te bittiğinden karayolu üzerindeki "Kadınhan" ile tüneller bölgesi dışında kalan Pozantı'nın Türk tarafında kalması gerekiyordu. Durumu yerinde incelemek üzere, 22 Aralık 1918 sabahı Fransız Suriye Kuvvetleri Komutanı General Hamlin, Adana İşgal Kuvvetleri Komutanı Yarbey Romieu, bir İngiliz yüzbaşı ve Adana İrtibat Subayı Binbaşı Tefik Bey ile beraber Pozantı'ya gelmiştir. Menzil Müfettişi Albay Bahattin, Fransız generaline, mütareke anlaşmasına göre hukuk bakımından Pozantı'nın Osmanlı ordusu elinde kalması gerektiğini ve burasının 6. Ordu'dan kuzeye ve İstanbul'dan gelip güneye geçecek terhis erleri ile göçmenlerin beslenerek barındırılmaları için tesisi bulunan bir "konak yeri" olduğunu etraflıca anlatmaya çalışmıştır. Buna karşı Fransız generali; "Gülek'ten geçen karayoluyla demiryolu Pozantı'da birleşmektedir. Burası önemli bir askeri yerdir. Mütarekenamenin 7. maddesine göre işgal edeceğiz" yanıtını vermiştir. General Hamlin başkanlığındaki İtilaf heyetinin Pozantı'nın işgalini sağlamak amacıyla olduğu açıktır ve böylece Pozantı'yı elde edecek İtilaf kuvvetleri, bu boğazı ve dolayısıyla Adana bölgesini kuzeyden yapılabilecek taarruzlara karşı da emniyet altına almış olacaktı. Bu suretle Orta Anadolu yaylasına doğru yayılmalarında, elverişli bir çıkış noktası olarak da kullanabileceklerdi. Bölgede görevli önce 2. Ordu Komutanı Nihad Paşa'nın çabalarına karşın Pozantı, 27 Aralık 1918'de İtilaf müfrezesi tarafından işgal edilmiştir. Pozantı'nın tahliye edilmesi için 26 Aralık 1918 akşamına kadar verilen sürenin ertelenmesi talebi kabul edilmemiş, çok miktarda harp malzemesi ve özellikle Kelebek'teki mühimmatı güvenlik altına almak için, insanüstü çalışılarak çeşitli yollara başvurulmuştur. Ancak halkı örgütlediği için İngilizlerin baskısıyla Nihad Paşa görevinden alınmıştır. Bölgede menzil tesislerinden başka hiçbir Osmanlı kütası kalmamıştır. Fransızlar Pozantı'nın boşaltılmasında zora ve şiddete başvurarak, Amanos Amela Tabur Komutanı Yüzbaşı Mustafa'yı da öldürmüşlerdir. Yıldırım Kıtaları Müfettişi Cemal Paşa'nın Pozantı'nın işgalinin Mütarekeye aykırı olduğu itirazlarına, Adana'da İngiliz ve Fransız komutanlıkları nezdinde protestolarına karşın işgal sahası genişletilmiştir. Fransızlar, Kilikya'nın işgalinde "Verdün Kahramanı" olarak da tanınan Binbaşı Mesnil ve onun Alman cephesinde zafer kazandığı ünlü 412. Piyade Alayının 2. Taburunu görevlendirmiştir. Binbaşı Mesnil'in, ilk görev yeri Tarsus komutanlığıdır, ardından takviyeli birliğiyle Pozantı'nın işgaline başlayarak güneye inen Çiftahan, Pozantı, Beledik, Hacıkırı ve Kelebek'e kadar uzanan Anadolu-Bağdat demiryolunun mühim noktalarını işgal ve denetim görevini üstlenmiştir. Ayrıca, I. Dünya Savaşı'nda hemşire

olarak ön saflarda yer alan Edrige Aubry Mesnil de, Pozantı'nın işgali döneminde eşinden ayrılmamış Beledemik'te Almanların inşa ettiği bir binada Fransız yaralıların tedavisinde görev almıştır.

İşgallerin ardından birçok yurtsever Çukurovalılar önce Ulukışla, Konya, Kayseri, Karaman gibi Orta Anadolu ilçelerine ve Toros dağlarına sığınarak, Adana ve Mersin'de yaşananları İstanbul'a, bütün millete ve dünyaya duyurmaya çalıştılar. Ardından yerli halkın teşebbüsü ile çete adı verilen milli müfrezeler kurulmuş, işgal kuvvetlerine karşı çıkılmaya, baskınlar verilmeye başlanmıştır. Mustafa Kemal Paşa, Sivas Kongresi'nin ardından, 1 Kasım 1919'da "Kilikya Kuvayı Milliye Komutanlığı" adı verilen bir komutanlık kurmuştur. Bu komutanlık, Adana Vilayetine tamamı ile Tarsus ve Mersin'i kapsıyordu. Kilikya Kuvayı Milliye Komutanlığı'na Topçu Binbaşı Kemal, "Kozanoğlu Doğan Bey" takma adıyla, yardımcılığına da Yüzbaşı Osman Nuri "Aydinoğlu Tufan Bey" takma adıyla atanmıştır. Daha sonra bölgenin ikiye ayrılmasına karar verilerek, Doğu Kilikya Cephesi Komutanlığı'na Binbaşı Kemal Bey, Pozantı ve Tarsus hattının olduğu Batı Kilikya Komutanlığı'na da Jandarma Yüzbaşı Ali Ratip Bey "Sinan Tekelioğlu" takma adıyla görevlendirilmiştir. Ali Fuat Paşa, Sivas'tan Ankara'ya dönerken yaptığı toplantıda, Niğde'de bulunan 11. Fırka Komutanı'nın kendi bölgesinde "Milli Teşkilatı" geliştirmeye çalışacağı, Çukurova kurtuluş hareketinin de kendileri tarafından yürütüleceğini bildirmiştir. Sinan Tekelioğlu 12 Aralık 1919'da, Mustafa Kemal Paşa'dan özetle şu talimatı almıştır: "Batı Kilikya Cephesi Komutanlığı bölgesi; Seyhan Nehri, Adana, Tarsus ve Mersin'dir. Bölgeniz içinde, önce teşkilat kurulacaktır. Milli kuvvetler, nizamnameye göre kurulup genişletilecek ve milli bir ordu hazırlanacaktır. Bölge dâhilindeki Müslüman ahalinin silah ve cephane ihtiyacı karşılanacaktır."

Sinan Tekelioğlu, 11. Tümen'den silah temin ederek çalışmalara başlamıştır. Teğmen Besim (Albayoğlu) ile birlikte kendilerine katılan gönüllülerle kuvvetini arttırarak Adana Cephesi'ne hareket etmiştir. Milli kuvvetlere katılanların sayısı her geçen gün artmasına karşılık en büyük eksiklik silah ve cephane konusunda yaşandığından zaman zaman Jandarma karakolları basılarak eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Ele geçen silah ve cephanelerle subaylara bağlı küçük ve düzenli müfrezeler kurulmuştur. Karargâhını önce Karaisalı'ya kuran Sinan Bey komutasındaki müfrezeler Fransız kuvvetlerine baskınlar düzenlemiştir. İstihkâm teğmeni Cemal Efe komutasında Pozantı - Tarsus karayoluna gönderilen bir müfrezenin Gülek Boğazı'nın en önemli mevki Kadirhan ve Çamalan'ı işgal etmesiyle Fransızların kara yolu bağlantısı kesilmiştir. Yine müfrezeler tarafından Pozantı demiryolu üzerindeki Durak, Bucak ve Kelebek'teki Fransız karakollarına düzenlenen baskınlar sonucunda Fransızlar çok sayıda kayıp vermiştir. Düzenlenen baskınlar sonucunda Adana - Kozan karayoluna kadar bölge ve demiryolunun kuzeyi tamamen millî kuvvetlerin eline geçmiştir. 2/3 Nisan 1920'de Hacıkırı kuşatılarak buradaki Fransız komutanına teslim olması teklif edilmiştir. Üç gün süren çarpışmalar sonunda silah ve cephane eksiğine rağmen Hacıkırı, millî kuvvetler tarafından işgal edilmiş ve Fransızlar ağır kayıplar vermiştir. Bu harekât millî kuvvetlerin Toroslar bölgesindeki ilk önemli çarpışmasıydı ve Hacıkırı, Pozantı ile Adana arasındaki demiryolu üzerinde bulunduğu Pozantı'daki Fransız kuvvetlerinin ikmal ve irtibatını kesmek bakımından önemliydi. Hacıkırı'nın ele geçirilmesinin ardından, demiryolu hattı, millî kuvvetler tarafından Pozantı'nın hemen güneyindeki bir yerden tahrip edilerek, Fransızların, Pozantı'ya giden bir treninin devrilmesi sağlanmıştır. Bu gelişmeler, Adana'daki Fransız Generali Dufieux'yu telaşlandırmış, Pozantı Komutanı Binbaşı Mesnil'i ümitsizliğe sevk etmiştir. Millî kuvvetlerin başarıları sonunda, 7 Nisan 1920 akşamı Toroslar'da, Fransızların elinde Beledemik ve Pozantı'dan başka yer kalmamıştır. Beledemik, Toros demiryollarının inşaat merkeziydi ve burada Bayan Mesnil'in de görev aldığı Fransızların bir hastanesi bulunuyordu. Fransızların 412. Alayından bir takviyeli bölük tarafından savunulan Beledemik'e düzenlenen baskınla kontrol altına alınarak, Binbaşı Mesnil'in eşi de esir edilmiştir.

Fransızların Toros geçitlerine hâkim olmak ve Pozantı'da çevrilmiş bulunan taburlarını kurtarmak amacıyla Tarsus'ta yığınak yaptıkları ve Tarsus - Pozantı karayolu boyunca bir saldırıya geçeceklerinin haber alınması üzerine hazırlık yapılarak, Veli Haşim, Molla Kerim ve Kara Hacı Kuvayı Milliye komutanlarının emirlerindeki müfrezeler yolun batısında ve yol üzerinde savunma mevzilerine yerleşmiştir. Tekeli Kerim ve Emin Ağa müfrezeleri de yol ile

Koson Deresi arasındaki bölgede mevzilenmişlerdi. Bu müfrezeler 11 Nisan 1920 günü İstihkâm Teğmeni Cemal Efe'nin Karaisalı ilçesinde topladığı milislerle de takviye edilerek biraz daha kuvvetlenmiştir. Özellikle Cemal Efe ve Derviş Ağa komutasındaki millî müfrezenin Koson Deresi doğusundan Fransız birliklerinin doğu yanına baskın tarzında yaptığı taarruz Fransız kuvvetlerini güç duruma düşürmüştür. Cephede mevzilenmiş olan Emin Ağa müfrezesi de ateşe başlayınca Fransızlar geri çekilmiştir. Yolun batısında mevzide bulunan Veli Haşim, Molla Kerim, Tekelioğlu, Kara Hacı ve Emin Ağa müfrezeleri de Fransız piyadelerine karşı taarruza geçmiştir. 12 Nisan'da Fransız kuvvetleri geri çekilmeye başlamışlardır. Yine 28 Nisan 1920'de Pozantı'da mahsur kalan Fransızlara yardım etmek için Tarsus'tan hareket eden iki tabur piyade ve bir kısım topçudan oluşan bir kuvvet, Bayramlı civarında Türk birliklerinin taarruzuna uğramış ve 100'e yakın zayıat vererek Tarsus istikametinde geri çekilmiştir.

Milli Kuvvetler merkezi Niğde'de bulunan 11. Tümenin yardımıyla bu başarılı işleri görürken 11. Tümen komutanı da kolordunun ve Heyet-i Temsiliye Başkanı Mustafa Kemal Paşa'nın direktiflerine göre gerekli tedbirleri almakta devam ediyordu. 4 Nisan 1920'de Tekelioğlu Sinan Bey 11. Tümen Komutanına şu raporu göndermiştir: "Durumumuz yüksek yardımlarınızla pek düzgündür. Bugün silahlı mevcudumuz 500'ü geçti. Silahsız olarak da 3000'den fazla savaşı karargâhta bulunmaktadır. Adana'ya iki saat mesafeye kadar olan arazi işgalimiz altındadır. Silahsız erler, av tüfekleriyle cepheye koşmaktadırlar. Hacıkirı, Kelebek ve Durak istasyonları işgal edildi. Buralarda Fransızlar inat ederek savunmaya devam etmişlerse de millî kuvvetlerin fedakârlığı sayesinde bu bölgeyi bize bırakmak zorunda kalmışlardır. Karaisalı ilçesiyle Kamışlı, Çatalan, Karsıntı nahiyeleri de millî kuvveler tarafından ele geçirilince mevcudun daha çoğalmasa sağlandı. Kuşçular İstasyonu sarılmıştır. En çok sıkıntımız silah ve cephanedir. Ne kadar tüfek gönderilirse o kadar kuvvete malik olacağız. Makineli tüfek, bomba, cephane, piyade tüfeğiyle bir veya iki dağ topu gönderilirse pekiyi olur. Moralimiz kuvvetlidir. Halk akın akın Kuva-yı Milliye'ye katılmaktadır." 11 Nisan 1920 günü Ankara'da Heyet-i Temsiliye tarafından verilen bir emirle, bu zamana kadar bağımsız olarak çalışan ve ordudan özel surette yardım gören Kuva-yı Milliye'nin bölgelerindeki kolordu ve tümen komutanlıklarına bağlandığı açıklanmıştır. Böylece Tekelioğlu Sinan Bey müfrezesi, bölgesinde bulunduğu 11. Tümen, batısındaki Emir Arslan Bey müfrezesi 12. Kolordu'ya ve Sinan Bey'in doğusundaki Kozanoğlu Doğan Bey müfrezesi de 20. Kolorduya bağlanmak suretiyle emir ve komuta işi daha iyi düzenlenmiş ve ikmal kolaylıkları sağlanmıştır.

Bütün cephelerde çarpışmalar gelişirken, Pozantı'da durum istenildiği gibi değildi. Toros dağlarında her tarafta millî kuvvetler kazanmış olduğu halde yalnız Pozantı kurtarılamamıştı. Pozantı'da bulunan Fransız kuvvetleri, dört grup halinde mevzilenmiş ve takviye edilmişti. Ayrıca modern siperler ve tel örgülerle Pozantı müstahkem bir hale getirilmişti. Mitralyöz, nordenfil (seri ateşli top) gibi modern silahlar ve hatta toplarla güçlü bir şekilde korunuyordu. Siperler yer altı tünelleriyle birbirine bağlanmıştı. 10 Nisan 1920'de Binbaşı Mesnil'e, teslim olmasını bildiren bir mektup gönderilmiştir. Teslimiyet teklifinin reddedilmesi üzerine kuşatma için hazırlıklar sürdürülmüştür. Yüzbaşı Safvet Bey, Pozantı Kuşatma Komutanlığına getirilmiştir. (Mustafa Kemal Paşa'nın Anafartalar Savaşı'ndan tanıdığı güvendiği Safvet Bey, Pozantı kuşatmasında ağır bir şekilde yaralanmış, sonraki yıllarda orduda hizmetleri devam etmiş ve soyadı kanunun ardından Pozantı soyadını almıştır.) Pozantı'daki kuvvetlerin topçuya olan ihtiyaçları göz önüne alınarak 11 Nisan 1920'de Niğde'den Yüzbaşı Mehmet Avni komutasında iki sahra topu Pozantı'ya gönderilmiştir. Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin merkezi Karaisalı'ya alınarak burada Tekelioğlu Sinan Bey ile işbirliği yapılması sağlanmıştır. Adana Müdafaa-i Hukuk teşkilatınca bir haber alma şebekesi kurularak Adana, Tarsus ve Mersin bölgelerindeki Fransızların durumları hakkında devamlı bilgi elde edilmesi de istenmiştir. Ayrıca Kuvayı Milliye'nin iâşesi için Kamışlı'da bir erzak ambarı ve cephanenin ikmal kolaylığı için de Karaisalı'da bir cephane deposu kurulmuştur. 14 Nisan'da Tekelioğlu Sinan Bey, Fransız kuvvetlerine teslim olmaları teklifini yinelemiş, Binbaşı Mesnil, "bana verilen müdâfaa görevini ifaya devam edeceğim" yanıtını vermiştir. 18 Nisan 1920 günü Tekelioğlu Sinan Bey komutasında Pozantı'ya keşif amacıyla bir taarruz yapılmış ve Pozantı'nın batısındaki Fransız siperleri ele geçirilmiştir.

Binbaşı Mesnil ve taburuna, birkaç kez teslim olması uyarısında bulunmuş, olumsuz yanıt

üzerine Pozantı'ya millî kuvvetlerin hücumları gerçekleştirilmiştir. 27 Nisan 1920'de topçu ve piyadeden oluşan bir müfreze Pozantı'daki Fransız kuvvetlerine hücum ederek, kuşatmış ve bir miktar silah ele geçirilmiştir. 5 Mayıs 1920 günü 11. Tümen Komutanı Yarbay Arif, Pozantı'da kuşatılmış bulunan Fransız kuvvetlerini yok etmek maksadıyla 400 kişilik bir piyade birliği, dört toplu bir dağ bataryası ve bir makineli tüfek bölüğü ile Pozantı'ya gelerek taarruza karar vermiştir. Yeni gelen bütün birliklerle, toplar ve önceden Pozantı'da bulunan Kuvayı Milliye müfrezeleri mevzilere yerleştirilerek gerekli tertipler alınmış ve hücum hazırlıkları tamamlanmıştır. 6 Mayıs 1920 günü sabaha karşı topçunun ateş hazırlığından sonra bütün cepheye taarruza başlanmıştır. Savaş akşama kadar bütün şiddetiyle devam etmişse de başarı elde edilememiştir. Türk birlikleri eski mevzilerine geri çekilmek zorunda kalmışlardır. Fakat Fransızlara da ağır kayıplar verdirilmiştir. 11. Tümen Komutanı, 8 Mayıs 1920'de Mustafa Kemal Paşa'dan Tümenin Düzce bölgesinde görevlendirildiğini bildirmesi üzerine hazırlık emri almış ve birliklerini Pozantı kesiminden çekmiştir. Kuvayı Milliye ise Fransızların Tarsus'a taarruz hazırlıklarına başladıkları haberini aldığından Pozantı bölgesinde Üsteğmen Tahsin komutasında bir miktar kuvvet bırakarak Karaisalı bölgesine çekilmiştir.

Öte yandan, Pozantı'da kuşatılmış olan Fransız kuvvetleri, Adana Fransız Merkez Komutanlığı ile irtibatlarını ancak uçaklarla sağlayabilir hale gelmişti. 27 Nisan'da Çukurova'daki Fransız ordusunun kumandanı General Dufieux'nun uçaktan atılan mesajında, Mayıs ayı başında yardım gönderileceği yazılmıştır. Gerçekten de General Dufieux 10 Mayıs'ta kuşatılmış olan Mesnil taburunu kurtarmak ve Pozantı'yı elde tutmak amacıyla Albay Gracy'yi görevlendirmiştir. Bu amaçla Mersin'den de takviye edilerek, beş bine yakın Fransız birliği Tarsus'ta hazırlanmıştır. Fransız kuvvetleri 17 Mayıs 1920'de Tarsus - Pozantı yolu boyunca iki koldan saldırıya geçmişlerdir. Saldırı, sayısı yirmiye yakın uçakla millî kuvvetlerin mevzilerini havadan bombalayarak başlamıştır. Ardından, bir topçu taburu ve iki süvari bölüğü ile takviyeli iki piyade alayına yakın bir kuvvetle Yunusoğlu - Yeniköy ve Tarsus - Kavaklıhan istikametlerinde iki koldan Türk mevzilerine doğru devam etmiştir. İkinci Kavaklıhan Savaşı olarak anılan bu savaşta, bölgedeki müfrezeler Fransız kuvvetlerinin ilerleyişini durdurmak için üstün bir mücadele gerçekleştirmiştir. Pozantı'daki Fransız taburunu kurtarmak amacıyla tekrarlanan Fransız saldırıları askeri teçhizat üstünlüklerine rağmen millî kuvvetlerin savunmaları neticesinde başarıya ulaşmamıştır. 22 Mayıs 1920'de Fransız birlikleri Tarsus'tan Adana'ya geri dönmüştür.

Fransızlar, Pozantı'daki taburlarını kurtarmak için çok uğraşmışlar, nihayet taburun kuşatmadan kurtulma imkânı olmadığını anlamışlardı. Adana Bölgesi Fransız işgal kuvvetleri komutanı tarafından Binbaşı Mesnil'e, uçaktan atılan bir şişe içinde, ya teslim olmasını ya da Pozantı'dan huruç hareketi yaparak dağ yollarından Mersin'e çekilmesini bildiren bir emir ile kroki gönderilmiştir. Binbaşı Mesnil bu talimatı aldıktan sonra çıkış hazırlıklarına başlamış, taburun yanında taşıyamayacağı malzemeleri tahrip ettirmiştir. Binbaşı Mesnil'in hatıratına göre; hareket günü taburun mevcudu: 9 subay, 696 er, 1 yaralı subay, 8 yaralı er, 4 süvari, 44 Rum ve Ermeni sivil, 39 Türk esiri, 10 ağır yaralıdan oluşmaktadır. Binbaşı Mesnil ve taburu, ağır yaralıları geride bırakarak, 25 Mayıs 1920 gecesi, güneyde Çuğbeli bölgesinden geçerek çemberden çıkmayı başarmış, yanına yolları bilen kılavuzlar alarak ilerlemiştir. 26 Mayıs 1920 günü Çamalan Jandarma Komutanı Mehmet, Genel Komutanlığa, Çamalan yakınlarında yakalanan Andon adlı birinden, Fransızların yaralılarını Pozantı'da bırakarak bilinmeyen bir istikamette çekilip ilerledikleri haberini ulaştırmıştır. Sinan Bey, Kavaklıhan Grup Komutanı Kethüdazâde İbrahim Bey'e tasarruf edilecek kuvvetle Çamalan'a doğru hareket ederek, gerekli tedbirleri almasını bildirmiştir. Sinan Bey ayrıca, Karaisalı Jandarma Komutanı Üsteğmen Kara Afet takma adını kullanan Hasan (Akıncı) Bey'e de, "Pozantı cephesini yaran düşmanın tevkifi ile imhası maksadıyla tahrik edilen bilumum kuvanın kumandanlığını deruhte ederek düşmanın Çamalan'dan Tarsus'a doğru ilerlemesine mani olunuz" emrini vermiştir. Aldığı emir üzerine Çamalan'a gelen Hasan Bey, "Kara Bomba" adını verdiği müfrezesinin harekât hazırlıklarını tamamlayarak, bölgeyi tanıyanlarla görüşmüş, Fransız taburunun sarp bir araziye girdiği öğrenildikten sonra Sünedere (Sünedir) Gediği'nde kuşatılması kararı verilmiştir. Öte yandan Çamalan'dan gelen atlı jandarmalarla birlikte köyün eli silah tutan genç-ihthiyar bütün erkekleri Fransızlara baskın yapmak üzere taburun takibine koyulmuşlardır. Tarsus yolunu terk eden Fransız taburu, sel yatağından oluşmuş yürünmesi güç patika yollardan ilerlemektedir. Binbaşı

Mesnil taburunun geceyi Karboğazı'nda geçirdiği öğrenilmiştir. Sabah erken saatte harekete geçen taburun öncü birlikleri, millî kuvvetlerin yaptığı hazırlıklar neticesinde, etkili menzile girince Gülek jandarmaları ile Gülek'ten katılanların boğazın her tarafından başlattıkları kesif ateşler karşısında ağır kayıplar vermiştir. 27 Mayıs 1920 sabahı Panziçukuru civarında Fransız taburunun bir yürüyüş kolunun ilerlemekte olduğu görülmüş ve mevzilenerek ateş açılmıştır. Ağır yaralanan bölük komutanı ve askerler esir alınmıştır. Sünedere Gediği yönünde ilerleyen Mesnil taburu, millî kuvvetlerin mevzilerine ulaşınca şiddetli ateşle karşılaşmıştır. Ateşler etkisini tamamen göstermiş, Fransızlar büyük bir şaşkınlık içinde bozguna uğrayarak, etrafı kayalıklar ve çam ağaçlarıyla çevrili Teke yaylası yönünde kaçmaya başlamıştır. Millî kuvvetler, Fransızların üzerinde baskıyı gittikçe arttırınca Mersin'e ulaşamayacaklarını anlayan ve daha fazla kayıp vermek istemeyen Binbaşı Mesnil teslim olma kararını almıştır. 28 Mayıs 1920 tarihinde, buldukları tepeden beyaz bir bayrak göstererek, "komutanımız teslim olacak, komutanınızla görüşmek istiyor!" diyerek seslenmişlerdir. Panziçukuru'nda bulunan Hasan (Akıncı) Bey, Fransızca bilen Teğmen Besim Bey'e Binbaşı Mesnil'i yanına getirmesi görevini vermiştir. Üsteğmen Hasan ve Binbaşı Mesnil arasında gece devam eden görüşmeler neticesinde 29 Mayıs 1920 sabaha karşı Fransızların teslim protokolü imzalanmıştır. Binbaşı Mesnil, taburunu teslim alan kuvvetlerin yalnızca kırk dört (bazı kaynaklarda kırk, bazılarında kırk iki olarak geçmektedir) kişi olduğunu öğrendiğinde büyük üzüntü duymuştur. Karboğazı Baskını sonucunda Hasan Akıncı'nın açıklamasına göre; 1 binbaşı, 3 yüzbaşı, 1 doktor, 5 mülazım, 522 nefer (er), 150 mecruh (yaralı) ele geçirilmiştir. (Esir alınan taburun mevcudu Karboğazı Baskını'nı anlatan her eserde farklı şekilde belirtilmektedir.) 29 Mayıs 1920'de, Tekelioğlu Sinan Bey, Büyük Millet Meclisi Başkanı Mustafa Kemal'e gönderdiği raporla, Fransız taburunun esir alındığını bildirmiştir.

Binbaşı Mesnil taburunun tesliminden sonra Mersin - Tarsus - Adana demiryolunun kuzeyinde ve Toroslar Bölgesi'nde hiçbir Fransız kuvveti kalmamış oluyordu. Taburun, kuşatma altında bulunması ve yardım gönderilmesinin millî kuvvetler tarafından önlenmesi, Fransızların Çukurova stratejilerini gözden geçirme gereği duymalarında etken olmuştur. Millî kuvvetlerin Maraş, Urfa ve Antep'teki direnişini de değerlendiren Fransızlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçici bir mütareke talebinde bulunmuştur. Fransızlar mütareke ile Binbaşı Mesnil taburunu da kurtarmayı amaçlamışlar ancak TBMM ile geçici mütareke imzaladıklarında tabur esir alınmıştır. 20 Ekim 1921 Ankara Antlaşması ile işgal ettiği güney illerinden çekilen Fransa, İtilaf Devletleri içinde Misak-ı Milliye ilk tanıyan devlet olmuştur. Franklin Bouillon ile TBMM Hükümeti adına Yusuf Kemal (Tengirşek) arasında görüşmelerin olumlu yönde ilerlemesi üzerine, Türk tarafının samimiyet göstergesi olarak Eylül 1921'de Fransız Komutan Binbaşı Mensil, eşi ve taburundan sağ kalan esirler serbest bırakılmıştır.

Birgöl BOZKURT

KAYNAKÇA

AKINCI, Hasan, "Kurtuluş Savaşı Hatıraları-18-26", **Kuvayı Milliye Dergisi**, S 75-84, 1966-1967.

ATATÜRK, Kemal, **Nutuk**, Cilt II, Beşinci Baskı, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1962.

BELEN, Fahri, **Askerî, Siyasal ve Sosyal Yönleriyle Türk Kurtuluş Savaşı**, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1973.

BIYIKLIOĞLU, Tefik, **Türk İstiklâl Harbi I (Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı)**, 3. Baskı, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1999.

ÇELİK, Kemal, **Millî Mücadelede Adana ve Havalisi (1918-1922)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999.

EGİN, Kemal, "Kar Boğazı Savaşı" **Kuvayı Milliye Dergisi**, S 1, 1958.

KAYA, Şükrü, "Hacıkırı-Kuşçular-Belemedik-Pozantı ve Karboğazı Savaşları", **Kuvayı Milliye Dergisi**, S 41, 1961.

KAYA, Şükrü, "Hacıkırı-Kuşçular-Belemedik-Pozantı ve Karboğazı Savaşları", **Kuvayı Milliye Dergisi**, S 41, 1961.

Kurtuluş Savaşı'nda İçel, Haz. Kurtuluş Savaşında İçel Tarihini Yazma Komitesi, Baha Matbaası, İstanbul 1971.

Kuvayımilliye Komutanı Tekelioğlu Sinan Bey'in Günlüğü, Genelkurmay Basımevi, Ankara 2012.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)-HR. SYS. 2555-3.

TOROS, Taha, **Kurtuluş Savaşı'nda Çukurova**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2001.

Türk İstiklal Harbi IV, Güney Cephesi, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara 2009.

ZİYAL, Cemal Efe, "Kar Boğazı Savaşı", **Kuvayı Milliye Dergisi**, S 11-12-13, 1959.

Karboğazı'nda Fransız Taburunu esir alan Kara Bomba Müfrezesi - Önde Üsteğmen Hasan Akıncı (Kara Afet)
Fotoğraf: Kuvayı Milliye Dergisi,
Sayı:66 (1966).

Karboğazı Baskını'nda Esir Alınan Fransız Taburu. Fotoğraf: Kuvayı Milliye Dergisi, Sayı:66 (1966).

Pozantı'da Fransız siperi. (1920)

Fotoğraf:

http://www.eliecilicie.net/e_photos_2.htm

Binbaşı Mesnil. (1920) Fotoğraf:

http://www.eliecilicie.net/e_photos_2.htm

"http://ataturkansiklopedisi.gov.tr/index.php?title=Karboğazı_Baskını&oldid=3108" adresinden alındı.